

Hermed fremsendes Danmarks Naturfredningsforenings (DN) og Det Økologiske Råds (DØR) hørings svar til: "Closing the loop - An EU action plan for the Circular Economy" samt "Directive 2008/98/EC on waste"

Til Miljøstyrelsen. journalnummer MST-7719-00064 samt journalnummer MST-7719-00066

I DN og DØR tager vi rigtig godt imod EU's plan for Cirkulær økonomi og de ændringer det medfører i en række direktiver. Det er i høj grad en nødvendig plan, hvis vi i fremtiden skal leve i et bæredygtigt samfund. I DN og DØR er vi positivt indstillet over for de ambitiøse, men klart realistiske mål, som planen fremsætter.

I forhold til det tidligere udspil til en cirkulær økonomipakke (fra den tidligere kommission) er målene knap så ambitiøse, men vi mener ikke, at man på nuværende tidspunkt skal hænge sig i, om målet f.eks. for kommunalt affald er 65 % eller 70 % genanvendelse. Ligegyldig hvilke af disse mål man vedtager, er det et klart signal om, hvilken retning vi skal gå og at der - også i Danmark - skal skiftes spor i forhold til, hvordan vi ser på og håndterer affald. At denne pakke slækker lidt på målet opvejes af, at den i højere grad end den tidligere pakke, kommer mere rundt om flere aspekter af den cirkulærøkonomi - så det ikke kun handler om affaldshåndtering - men også om produktion og forbrug - dette finder vi særdeles positivt. Og vi ser frem til, at der bliver tænkt mere på tværs af siloer i den kommende revision af direktiver og ikke mindst i den danske implementering af direktiverne.

Kommentarer til de konkrete mål:

Helt overordnet vil en omstilling til cirkulær økonomi udfordre "det vi plejer at gøre" i Danmark, både i forhold til den måde vi opgør affald på, men også i forhold til den konkrete affaldshåndtering.

Vi støtter Kommissionens forslag om, at der bliver udarbejdet **fælles definitioner og beregningsmodeller**. Der er ingen tvivl om, at det videre arbejde med at blive enig om definitioner bliver et stort arbejde for Kommissionen. Her er det helt centrale, hvad man tæller med som genanvendelse - vi opfordrer Kommissionen til f.eks. ikke at tælle slagter fra et forbrændingsanlæg med som genanvendelse i vores optik - men burde tælle med som deponi.

Ang. **målet for "kommunalt affald" på 65 % i 2030** så er det efter DN's mening et udmærket kompromis. For lande som Danmark hvor man opdeler det kommunale affald i erhvervsaffald og husholdningsaffald, vil vi anbefale, at Kommissionen beder Danmark om at man i den danske regerings implementering af dette mål, overfører dette mål til målet for det vi definerer som husholdningsaffald - altså at vores mål (jf. ressourcestrategi del 1) om 50 % genanvendelse af husholdningsaffaldet i 2022 bliver suppleret med det mere langsigtede mål om 65 % genanvendelse i 2030. Og her skal vi selvfølgelig bestrebe os på, at det bliver 65 % reel genanvendelse og ikke bare indsamlet til genanvendelse. Vi skal i langt højere grad sætte ind, så vi reelt genanvender affald - det kræver forskning og udvikling i løsninger, der sikrer en til enhver tid forsvarlig genanvendelse.

Ang. Målet om højst 10 % til deponi. I DN og DØR ønsker vi, at det i pakken gøres helt klart, at ønsket om at reducere mængden til deponi ikke må betyde øget forbrænding.

Vi skal hele tiden holde os for øje, at vi kun sender det, der ikke forsvarligt kan genanvendes til affaldsforbrænding og at vi har en forsvarlig forbrænding. For tiden ser vi i Danmark mange kommunale anlæg, der vil forsøge sig med farligt affald – affald de ikke forsvarligt kan håndtere – de har ikke de rette ovne, de forbrænder ikke med høje nok temperaturer, der er ikke en god nok kontrol af røggasserne og vi må konstatere en forøget forurening af Østersøen med luftbåren dioxin.

Vi vil foreslå Kommissionen, at der udover et mål for deponi også skal være et mål for max forbrænding. Der skal derfor sættes et arbejde i gang – på EU niveau - der kan vurdere hvor stor forbrændingskapacitet, der er brug for i EU i 2030.

Målet for deponi er ikke en udfordring for Danmark som for andre lande i EU, med mindre slagge defineres som affald til deponi. Det kan i en overgangsperiode give mening for Danmark at importere affald, der i dag bliver deponeret. Det er vigtigt, at Danmark ikke bliver ved med at udvide affaldsforbrændingskapacitet – som vi har set det med Amager Ressourcecenter og Kara/Novoren (Roskilde affaldsforbrænding). Der er også i Danmark behov for en planlægning af, hvor stor en kapacitet vi skal bruge i fremtiden – så vi undgår fejlinvesteringer. Det skal ikke være en del af Danmarks grønne profil at blive Europas affaldsforbrændingscentral – så vi bliver efterladt med den forurening, som affaldsforbrænding også medfører, og samtidig giver andre lande en nem eksportløsning frem for at udvikle deres kapacitet til genanvendelsen.

Et andet element ift. forbrænding af affald er, at det også medfører deponi – når vi renser røgen fra affaldsforbrændingsanlæggene, står vi tilbage med de filtre, der har fanget mange af de giftige stoffer, affaldsforbrænding medfører – disse filtre sender vi til deponi.

En måde at undgå røggasrenseprodukter er at bruge biogassen fra afgangningen af det særskilt indsamlede madaffald på affaldsforbrændingsanlæggene. Det er klart billigere at investere i forgasningsanlæg til madaffald end i et røggasrenseanlæg. Det giver også klart en større energieffektivitet.

Selvom vi i Danmark har en stor forbrændingsindustri, skal det ikke være den danske holdning, at svaret på et deponimål er forbrænding – vi skal arbejde for at andre lande springer det led over og investerer i genanvendelsesvirksomheder – og hvis Danmark vil være med i denne udvikling, er det vigtigt, at vi ikke kun er dem, der er kendt for at brænde affald.

Vi bør til de forbrændingsanlæg, der ønsker at importere, stille krav om, at de i det pågældende lokalområde, hvor affaldet kommer fra, er forpligtiget til at indgå i samarbejder om genanvendelse af kommunalt affald.

Der har været forslag om, at cirkulærøkonomi-pakken skulle indeholde et forbud mod deponi. Det havde selvfølgelig været et meget stærkt signal om, at der ikke skal produceres produkter, der ikke kan genanvendes i fremtiden. Desværre står vi bare i den situation i dag, og i de næste mange år, med fortidens synder, hvor meget affald ikke kan genanvendes. Kommissionen skal derfor gøre det helt klart, at når deponi er en meget lille mulighed, så skal der ikke produceres produkter, der vil medføre at farligt affald recirkuleres. Løsninger, hvor man bare indkapsler f.eks. gammelt og miljøskadeligt PVC i en ny type PVC og sender det på markedet, er ikke en forsvarlig løsning – for hvordan skal det produkt så håndteres efter endt brug? Der er kun en vej frem – for at undgå deponi; lav produkter uden problematiske stoffer eller andre skadelige komponenter.

Manglende mål

Udover det manglende mål for max forbrænding i 2030, ønsker DN og DØR et **mål for kilde-sortering af det organiske affald**. I vores optik er den eneste vej mod 65 % reel genanvendelse (målt på vægt) at separatindsamle organisk affald/madaffald. Vi skal sikre en høj kvalitet

i genanvendelse, hvorfor denne fraktion skal samles særskilt ind ved kilden. Det betyder ikke, at central sortering ikke kan spille en rolle i fremtidens affaldshåndtering – evt. i form af behandling af restaffaldet eller af de tørre fraktioner – så der ikke går genanvendelige ressourcer til spilde, selvom de ikke er korrekt sorteret ved kilden. Vi støtter fuldt ud, at det organiske affald skal til biogas og de rene restfraktioner skal tilbage på landbrugsjorden. Vi får ikke lukket cirklen i den cirkulære økonomi, hvis vi ikke får rene fraktioner tilbage på jorden.

Pakken mangler bud på hvordan man kan **måle på indsamlet mængde til genanvendelse vs. reel genanvendelse samt kvalitet i genanvendelse**. Der er behov for et fokus på de barrierer, der er for at opnå en høj reel genanvendelse. Dette fokus er vigtigt, så virksomhederne kan tilpasse sig – og fremstille produkter, der kan genanvendes – så vi ikke står med dumme problemstillinger, som f.eks. når en sort plastbakke ikke kan genanvendes pga. farve, når en tilsvarende bakke i rød ikke har de samme problemer.

Samarbejde på tværs af "siloerne"

DN og DØR mener, at integration af hensyn til cirkulær økonomi i andre relevante direktiver/forordninger er helt nødvendig, der dog ikke er uden problemer. Modellen skaber kæmpe udfordringer med at fastholde en samlet linje og strategi, der målrettet holder fast i perspektiverne i den cirkulære økonomi. Kommissionen, såvel som Miljøstyrelsen, bør derfor afsætte passende ressourcer og kompetencer til at formulere linjen/strategien for fremme af den cirkulære økonomi og at styre indsatsen centralt på tværs af direktiverne. Der kræves her samarbejde på tværs af "siloerne" både i EU og herhjemme, internt i MST om kemi, affald, ressourcer, renere teknologi m.v. Efterhånden vil cirkulær økonomi udvides, så transportsektoren, boliger og landbruget inddrages, sådan som den seneste Ellen MacArthur rapport påpeger. Hermed skal kredsen af ministerier udvides. Dertil kommer samspillet med den kommende energiunion. Og hvilken rolle fremtidens affaldsforbrænding herunder udnyttelsen af biomasse skal spille, står stadig hen i det uvisse.

Fokusområder i cirkulær økonomi

Vi støtter, at der i cirkulærøkonomi-pakken sættes fokus på plast, madspild, råstoffer af særlig kritisk betydning, bygge- og nedrivningsvirksomheder samt biomasse mm.

Det er positivt, at det gang på gang nævnes, hvor god en forretning cirkulær økonomi er for Europa. Dette betyder dog ikke, at det er virksomhedernes interesse, der skal være styrende for, hvad og hvordan vi genanvender – her må og skal det være naturen, miljøet og menneskers sundhed, der kommer før en virksomheds profit.

Vi glæder os over, at havaffald herunder mikro plast er kommet til at spille en rolle. Og ser frem til at høre mere om, hvordan man planlægger at nå målet om at reducere mængden af havaffald med 25 % i 2030.

Ligeledes glæder vi os over, at Kommissionen vil arbejde med strategier for at undgå madspild. Dog tror vi ikke, at de initiativer, Kommissionen vil sætte i værk, kan gøre det i sig selv. Det er f.eks. fint med en fælles metode til at opgøre mængder af madspild i Europa, men en fælles opgørelse er langt fra nok. Landbrug og fødevarerindustri bør involveres i løsningerne, så det ikke kun er et kommunalt problem.

Mht. indsatsen ift. råstoffer af særlig kritisk betydning, mangler der et initiativ mangler – pant! Kommissionen bør arbejde for, at der kan komme europæisk pant på produkter, der indeholder disse særlige råstoffer, som f.eks. smartphones.

Ift. Biomasse er det positivt, at Kommissionen skriver om de muligheder, der er ved bioøkonomi. Det er yderst centralt, at vi i EU når til en enighed om bæredygtighedskriterier for biomasse. Biomasse skal bruges smart til mange forskellige formål. Direkte forbrænding af biomasse er ikke smart. Forbrændt biomasse er ikke fornyelig. Restproduktet fra biogas er tværtimod genanvendeligt og kan føres tilbage på landbrugsjord eller i skovdriften.

Produkt design

Vi støtter Kommissionens forslag til revision af Ecodesign direktivet, så det fremmer produkters levetid og reparerbarhed.

Inden produkter kasseres, skal de, så vidt det er muligt, vedligeholdes, repareres, og genbruges. Større brug af leasing og modularisering af produkter, så komponenter kan udskiftes vil understøtte en sådan udvikling. Et virkemiddel kan også være at lægge afgifter på produkter, som kun kan bruges én gang, som ikke er adskillelige etc.

Kommissionen peger på, at ordninger med udvidet producentansvar kan være udgangspunkt for initiativer til fordel for en cirkulær økonomi. Kommissionen bør i den sammenhæng sikre, at initiativerne undgår at ende i en bureaukratisering, som det er sket med producentansvarsordningen WEEE. Kommissionen må sikre, at incitamentet hos producenterne til at inddrage hensyn til separation og genanvendelse i design af produkterne bliver så stærkt som muligt. I WEEE er producenterens omkostninger til bortskaffelse stort set de samme for alle producenter og dermed afkobles forbindelsen mellem produktets egnethed til genanvendelse efter brug og virksomhedens bortskaffelsesomkostninger.

Forbrugernes rolle

Vi anerkender, at forbrugerne spiller en rolle – og kan via efterspørgsel af miljøvenlige produkter være med til at fremme en udvikling. Derfor støtter vi langt bedre forbrugeroplysning, bedre mærkningsordninger mm. Men der hvor vi virkelig kan rykke forbruger adfærd, det er ved at gøre det nemmest og billigst at handle bæredygtigt. Vi opfordrer Kommissionen til at sikre, at det f.eks. blive nemmere og billigere at købe miljømærkede produkter.

Afslutningsvis

Vi glæder os til at komme et spadestik dybere ned under de gode hensigter, så der er enighed om, hvornår affald f.eks. ikke kan forebygges eller genanvendes og skal til forbrænding eller deponi. Og hvordan undgår vi de problematiske stoffer i fremtidens produkter – når REACH slet ikke er udfyldt, som vi havde håbet på – der er stadig en masse stoffer på markedet, som vi ikke kender effekterne af, registreringerne er af utilstrækkelig kvalitet, der mangler kriterier for hormonforstyrrende stoffer – for slet ikke at tale om alle de cocktaileffekter vi ikke ved meget om endnu. Der skal tages ansvar for en bæredygtig omstilling af hele produktions- og forbrugsområdet. Derfor må forsigtigheds- og forurenere betaler- princippet spille en langt mere central rolle i reguleringerne, så vi ikke i fremtiden producerer produkter, der efterlader kommende generationer med "fortiden synder".

Venlig hilsen Det Økologiske råd ved Christian Ege og Danmarks Naturfredningsforening ved sine Beuse Faueryby.

